

THE WORLD G
WROCLAW 2017

Ст 17

НОВІТНІ ТРЕНДИ НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ

Wrocław the next place

1

2

ЛІДЕРСТВО У СПОРТИВНОМУ ОРІЄНТУВАННІ ТА ФАКТОРИ, ЩО ЙОГО ОБУМОВЛЮЮТЬ

Гоєнко М.М., Кропивницька Т.А.

Національний університет фізичного виховання і спорту України,

м. Київ, Україна

Актуальність. У сучасному світі спортивне орієнтування як вид спорту вищих досягнень потребує від спортсменів все більшої майстерності. Це пов'язано з постійним покращенням матеріально-технічного забезпечення змагань, залежить від ефективності підготовки команд та інших чинників. Відповідно, конкуренція постійно зростає як між учасниками міжнародних змагань, так і між країнами, від імені яких спортсмени беруть участь. На даному етапі розвитку спортивного орієнтування практично відсутні дослідження, які стосуються саме визначення факторів, що впливають на утримання країнами лідерських позицій на міжнародній арені в цьому виді спорту. Таким чином, аналіз виступів збірних команд зі спортивного орієнтування на Всесвітніх іграх, чемпіонатах світу та визначення ключових аспектів їх лідерства актуалізує наше дослідження для практики.

Мета дослідження – обґрунтування засад, що обумовлюють успішний розвиток спортивного орієнтування в країні на сучасному етапі розвитку спорту.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати співвідношення сил на головних міжнародних змаганнях зі спортивного орієнтування (Всесвітні ігри, чемпіонати світу) за період 2000–2019 рр.

2. Виділити країни–лідери та визначити фактори, що обумовлюють їх успіх на змаганнях.

Методи та організація дослідження: аналіз наукових джерел, документальних матеріалів та даних мережі Інтернет, синтез, узагальнення, порівняння, систематизація.

Результати дослідження та їх обговорення. Спортивне орієнтування є видом спорту, що вимагає не тільки високого рівня фізичної підготовленості, але й реалізації інтелектуального потенціалу, прояву концентрації та самоконтролю. Учасники повинні швидко приймати рішення про найкращі можливі маршрути вздовж траси під час бігу на невідомій місцевості з великою швидкістю. Результат у перегонах часто залежить від ефективності фізичної, технічної, психологічної та тактичної підготовки [8].

Проаналізувавши результати виступів команд на Всесвітніх іграх (2001-2017 роки), можна відзначити такі країни-лідери як Швейцарію, Російську Федерацію, Фінляндію, Норвегію, Швецію тощо. Відповідно до правил організації Всесвітніх ігор [6] з 2009 року до програми змагань зі спортивного орієнтування входить спринт (табл. 1), середня дистанція (табл. 2), а також змішана естафета (табл. 3). Змішана естафета складається з 2-х жіночих та 2-х чоловічих етапів, що між собою чергуються. У період з 2001 по 2017 рік на Всесвітніх іграх найбільшу кількість медалей завойовано спортсменами збірних команд Швейцарії (15 медалей), Швеції (9 медалей), Норвегії (8 медалей), Російської Федерації (8 медалей) [7].

Таблиця 1

Результати Всесвітніх ігор зі спортивного орієнтування з дисципліни спринт (у програмі з 2009 р.)

Чоловіки:

Рік	Золото	Срібло	Бронза
2009	А. Храмов (Рос. Федерація)	Д. Хубман (Швейцарія)	Т. Фер (Фінляндія)
2013	М. Кубуш (Швейцарія)	А. Храмов (Рос. Федерація)	Є. Ліссел (Швеція)
2017	Є. Лисель (Швеція)	Я. Мічелс (Бельгія)	М. Кубуш (Швейцарія)

Жінки:

Рік	Золото	Срібло	Бронза
2009	М. Кауппі (Фінляндія)	Х. Олстон (Австралія)	Е. Есет (Норвегія)
2013	А. Білстам (Швеція)	А. М. Нордберг (Норвегія)	М. Альм (Данія)
2017	М. Альм (Данія)	Е. Рос (Швейцарія)	Л. Странд (Швеція)

**Результати Всесвітніх ігор зі спортивного орієнтування з дисципліни
середня дистанція (у програмі з 2001 р.)**

Чоловіки:

Рік	Золото	Срібло	Бронза
2001	Г. Блют (Австралія)	Т. Сандвік (Норвегія)	Д. Стівенсон (В. Британія)
2005	Т. Жоржу (Франція)	Д. Хубман (Швейцарія)	Е. К. Естербьо (Норвегія)
2009	Д. Хубман (Швейцарія)	Д. Цветков (Рос. Федерація)	А. Храмов (Рос. Федерація)
2013	М. Кубуш (Швейцарія)	Д. Хубман (Швейцарія)	В. Алелюнес (Литва)
2017	М. Кубуш (Швейцарія)	Ф. Ховалд (Швейцарія)	В. Крал (Чехія)

Жінки:

Рік	Золото	Срібло	Бронза
2001	Х. Стафф (Норвегія)	А. Гранстедт (Швеція)	Б. Хусебюе (Норвегія)
2005	С. Нігглі (Швейцарія)	К. Шмальфельд (Німеччина)	Х. Монроу (В. Британія)
2009	Х. Оллстон (Австралія)	М. Кауппі (Фінляндія)	Л. Густафссон (Швеція)
2013	М. Кауппі (Фінляндія)	Т. Александерсон (Швеція)	Н. Волинська (Україна)
2017	Х. Янсон (Швеція)	Н. Гемперле (Рос. Федерація)	С. Хаурсвіз (Швейцарія)

Під час аналізу чемпіонатів світу зі спортивного орієнтування бігом (2000-2019 роки) було визначено, що переможцями ставали переважно спортсмени Норвегії, Швеції, Фінляндії, Угорщини, Швейцарії, Чехії, Російської Федерації, України, Данії, Франції, Австрії, Великої Британії та Австралії. При цьому, безперечними лідерами за загальною кількістю завойованих медалей є наступні країни — Швейцарія, Швеція, Норвегія та Фінляндія (табл. 4) [7].

**Результати Всесвітніх ігор зі спортивного орієнтування з дисципліни
змішана естафета (у програмі з 2001 р.)**

Рік	Золото	Срібло	Бронза
1	2	3	4
2001	<u>Норвегія</u> Б. Вальстад, Х. Стафф, Т. Сандвік, Б.Хусебюе	<u>Литва</u> С. Амбразас, Г. Воверене, Е. Воверіс, В. Рудзенскайте	<u>Швеція</u> Е. Вінгстедт, А. Гранстедт, Н. Юнассон, Є. Юханссон
1	2	3	4
2005	<u>Швейцарія</u> М. Мерц, Л.Мюллер, Д. Хубман, С.Нігглі	<u>Російська Федерація</u> С. Детков, А. Сітдікова, М. Давидов, Т. Рябікіна	<u>Чехія</u> П. Лосман, М. Штербова, Т. Длабая, Д. Брожкова
2009	<u>Російська Федерація</u> Д. Цветков, Ю. Новікова, А. Храмов, Г. Виноградова	<u>Фінляндія</u> П. Іконен, Б. К. Холмстрьом, Т. Фьор, М. Кауппі	<u>Норвегія</u> Л. Шесет, М. Фастінг, Е. К. Естербю, Е. Есет
2013	<u>Швейцарія</u> Д. Хубман, С. Лейшер, М. Кубуш, Ю. Вейдер	<u>Данія</u> Т. Лассен, І. Бобах, Р. Т. Хансен, М. Альм	<u>Австрія</u> Г. Кершбаумер, Р. Мерль, А. Н. Сімкович, У. Кадан
2017	<u>Данія</u> Ц. Ф. Кріснер, С. Бобач, А. Х. Боесен, М. Альм	<u>Швейцарія</u> Ф. Ховалд, С. Хаурсвіз, М. Кубуш, Е. Рос	<u>Росія</u> Н. Гемперле, Д. Цветков, А. Храмов, Д. Виноградова

Таблиця 4

**Статистика загальної кількості медалей на чемпіонатах світу зі
спортивного орієнтування у період з 2000 по 2019 рік**

	<i>Країна</i>	<i>Золото</i>	<i>Срібло</i>	<i>Бронза</i>	<i>Загалом</i>
1	Швейцарія	41	31	29	101
2	Швеція	28	30	37	95
3	Норвегія	23	28	20	71
4	Фінляндія	14	21	17	52
5	Росія	11	12	15	38
6	Франція	14	7	11	32
7	Данія	9	10	4	23
8	Чехія	3	4	3	10
9	Україна	0	4	3	7
10	Великобританія	2	1	3	6

За даними Н. Долбишевої [2] успішність виступів на міжнародній арені залежить від політичної стабільності та економічного розвитку країни. Аналізуючи сучасні країни-лідери, нами виділено наступні фактори їх успіху:

1) наявність великого досвіду організації рангових змагань зі спортивного орієнтування (чемпіонати світу у Швеції 2004, 2016 рр.; Фінляндії 2001, 2013 рр.; Швейцарії 2003, 2012 рр.; Норвегії 2010, 2019 рр.);

2) відповідне географічне положення та наявність територій, що мають необхідні природні особливості (рельєф, об'єкти гідрографії, рослинність тощо), які забезпечать високу якість картографії та планування дистанцій [1] (територія скандинавського півострову – Данія, Норвегія та Швеція) вкрита скелястим ґрунтом, має багато водойм та пагорбів);

3) популяризація виду спорту шляхом проведення уроків зі спортивного орієнтування у школах [5] (наприклад, у Швеції вже існують спеціальні національні гімназії зі спортивного орієнтування);

4) значна матеріальна підтримка спортсменів за умови потрапляння до збірних команд (наприклад, фінансування збірної Російської Федерації під час підготовки та виступу на міжнародних змаганнях) [4];

5) застосування новітніх технологій матеріально-технічного забезпечення для проведення змагань [3] (використання безконтактної електронної відмітки SPORTident AIR+ на національних та міжнародних змаганнях у країнах Норвегії, Фінляндії, Швеції та ін.).

Висновки.

1. Дослідивши результати найбільших змагань зі спортивного орієнтування (чемпіонати світу, Всесвітні ігри), виділено країни, що є безперечними лідерами протягом багатьох років: Швеція, Норвегія, Швейцарія та Фінляндія.

2. Досягнення високого спортивного результату у змаганнях зі спортивного орієнтування на світовому рівні зазвичай залежить від багатьох

факторів. До них відносяться: ефективність підготовки спортсменів; економічний рівень розвитку країни; наявність відповідного рівня матеріально-технічного забезпечення; досвід проведення міжнародних змагань у країні; впровадження спортивного орієнтування у шкільну програму; географічного розташування країни (наявності необхідної місцевості для тренувань – гори, скелі, водойми, ліси тощо).

Література

1. Байтеряков О.З. Географічні аспекти оцінювання території для спортивного орієнтування / О.З. Байтеряков // Географія і сучасність: зб. наук. праць НПУ ім. М.П. Драгоманова. – К., 2009. – № 22. – С. 194–198. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/8658/> (Дата звертання 15.03.2021)
2. Долбишева Н. Співвідношення сил на міжнародній спортивній арені в рамках Всесвітніх ігор / Н. Долбишева // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2015. – С. 45–52.
3. Компас, карта и электронный чип // Челябинск онлайн. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://74.ru/text/gorod/2018/06/15/61365861/> (Дата звертання 15.03.2021)
4. Программа «Развитие спортивного ориентирования в Российской Федерации до 2020 года» // Федерация спортивного ориентирования России. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://rufso.ru/wp-content/uploads/2017/07/2017-01-12-05-05-30programma.pdf> (Дата звертання 16.03.2021)
5. Уроки ориентирования в шведских школах // Федерация спортивного ориентирования России. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://rufso.ru/wp-content/uploads/2018/09/2017№1-Уроки-ориентирования-в-шведских-школах.pdf> (Дата звертання 15.03.2021)

6. Competition Rules for Orienteering // International Orienteering Federation.
– [Электронный ресурс] / Режим доступа: <https://orienteering.sport/orienteering/competition-rules/> (Дата звертання 15.03.2021)
7. Events and Results // International Orienteering Federation. –
[Электронный ресурс] / Режим доступа: <https://orienteering.sport/orienteering/events-and-results/> (Дата звертання 15.03.2021)
8. Sirakov I. Value of technical trainings, their analysis and effects on the preparation process of world elite orienteering competitors / I. Sirakov, S. Belomazheva-Dimitrova // Journal of Physical Education & Sport. – 2018. – Vol. 18. – P. 2127–2133.